

TRIBUNA
D' ARQUEOLOGIA

2014-2015

2014

1

5 de novembre

El Camp de les Lloses un exemple d'implantació militar al territori d'època romanorepublicana. Tona. Barcelona

Conferenciants: Montserrat Duran, Imma Mestres i Jordi Principal

Moderadora: Isabel Rodà

El jaciment del Camp de les Lloses exemplifica un dels pocs paradigmes arqueològics conservats a Catalunya de poblament militar relacionat amb una infraestructura viària d'època romanorepublicana (110 a. de la n. e.). L'assentament dona a conèixer la primerenca implantació territorial a gran escala sota pautes itàliques i el procés de romanització del nord-est peninsular. Durant el període tardorepublicà es produeix un nou impuls d'organització del territori a partir de la creació d'una xarxa logística que s'articula entorn de l'exèrcit, en funció d'unes necessitats estratègiques que van més enllà de la simple ocupació d'un determinat espai. Presentem la fase d'ocupació republicana (125-80 a. de la n. e.) amb l'excavació de 10 edificis articulats al voltant d'un carrer pavimentat que connectava amb el camí proconsular de Mani Sergi amb el mil·liari de la VII milla del Vilar de Tona.

2

19 de novembre

El poblat fortificat ibèric de la Celadilla d'Ademús (Racó d'Ademús, València)

Conferenciants: Daniel Giner, Laia Creus, Elisenda Gimeno

Moderador: Gabriel de Prado

El poblat fortificat ibèric de la Celadilla d'Ademús és objecte des de l'any 2009 d'un projecte d'intervenció arqueològica integral i posada en valor encara en curs. Els treballs d'excavació desenvolupats han posat al descobert una part de la seva superfície que ha permès documentar la presència d'estructures defensives de fortificació, amb una potent muralla i una torre rectangular d'aparell ciclopi, així com diferents departaments al seu interior. El poblat va patir una destrucció final causada per un incendi al voltant del segon quart del segle IV aC, en el qual van morir part dels seus habitants els esquelets dels quals ara trobem, de manera que es converteix en el jaciment del món ibèric que més mostres ha donat d'aquest tipus de troballa inusual.

3

3 de desembre

La Balma del Gai (Moià, Bages). Un assentament de caçadors recol·lectors entre el plistocè final i l'holocè a l'altiplà del Moianès

Conferenciants: Jordi Nadal, Lluís Lloveras, Pilar Garcia-Argüelles i Jofre Costa

Moderador: Dídac Roman

La Balma del Gai (Moià, Bages) és un petit abric que s'obre en el torrent que porta el mateix nom, a una altura de 760 metres

sobre el nivell del mar, però en un entorn de relleus suaus. El jaciment fou descobert per Joan Surroca l'any 1974 i des del 1994 el SERP de la Universitat de Barcelona hi fa excavacions programades. Presenta una seqüència estratigràfica molt simple, formada per tres nivells. De fet, les ocupacions epipaleolítiques es concentren en un d'aquests en concret, el nivell I, de no més d'un metre de potència. Tanmateix, aquí es constaten dues de les fases evolutives d'aquest epipaleolític a la conca mediterrània de la península Ibèrica: el microlaminar o epimagdalení i un sauveterroïde o geomètric tipus filador. Us presentem ara els resultats d'aquests 20 anys d'intervencions.

4

17 de desembre

El castell de Rocabruna. Intervencions arqueològiques 2007-2014

Conferenciant: Bibiana Agustí i Dolors Codina

Moderadora: Marta Sancho

El castell de Rocabruna (Camprodon, Ripollès) es troba en un turó rocós a uns 1.000 metres d'altitud amb una situació dominant sobre els passos pirinencs orientals. Està documentat des del segle X i amb nivells arqueològics que ens situen bàsicament als segles XIV-XV. És objecte d'un projecte de consolidació des del 2006 per part del Servei de Monuments de la Diputació de Girona. Actualment el recinte sobirà es troba ja consolidat i s'està excavant la sala de ponent en el recinte jussà. Enguany s'han instal·lat uns panells informatius que faciliten la interpretació de les restes al visitant. Entre el material arqueològic destaca el material d'armament, tant defensiu com ofensiu, tant d'infanteria com de cavalleria.

2015

5

14 de gener

L'IEC i la creació del SIA. Cent anys dels orígens de la recerca arqueològica pública a Catalunya

Conferenciant: Francisco Gracia

Moderador: Josep Maria Fullola

El 15 de setembre de 1914, Pere Bosch i Gimpera rebia de la Secció Històrico-Arqueològica de l'IEC el seu primer encàrrec: dur a terme una campanya de prospeccions al Baix Aragó. Els resultats d'aquesta recerca; la necessitat de respondre políticament a la Llei d'excavacions del 1911, que amenaçava d'ofegar amb el seu centralisme la recerca arqueològica a Catalunya que fomentava l'IEC, i les propostes de planificació que presentaran Lluís Marià Vidal i Manuel Cazorro desembocaran en la creació de la primera estructura de recerca arqueològica de caràcter públic de l'Estat: el Servei d'Investigacions Arqueològiques, conegut com a Oficina d'Excavacions. Aquest organisme controlarà la recerca entre els anys 1915 i 1936 i servirà de model per a l'organització de la recerca al llarg dels períodes de la Restauració, la Segona República i, fins i tot, el franquisme. En aquesta conferència es tracta el procés que va dur a la seva formació.

6

28 de gener

Exploracions recents de jaciments permotriàsics de Catalunya i presentació de la carta paleontològica dels períodes permia i triàsic

Conferenciants: Josep Fortuny i Albert Vidal
Moderador: Àngel Galobart

Els jaciments continentals del permia i del triàsic de restes fòssils de rèptils, d'una antiguitat d'entre 250 i 230 milions d'anys, són molt importants perquè són les primeres referències d'animals vertebrats terrestres. Els jaciments marins del triàsic mitjà comprenen 4 jaciments, tres dels quals poden ser considerats fossil-lagerstätten pel gran nivell de preservació de les seves restes: Alcover – Mont-ral, Móra d'Ebre i Collbató.

7

11 de febrer

Arqueologia urbana a Montblanc: darreres intervencions (2011-2013)

Conferenciant: Josep Maria Vila
Moderador: Carles Brull

Entre els anys 2011 i 2013 s'han desenvolupat diverses actuacions d'una certa entitat a la vila de Montblanc que han permès millorar el nostre coneixement del passat medieval d'aquesta població. Concretament s'han dut a terme intervencions arqueològiques a l'antic convent de Sant Francesc, situat fora muralles de la vila i del qual s'ha pogut delimitar bona part de la planta original. També s'han continuat fent intervencions a la muralla, entre les quals destaca la que s'ha fet a

l'anomenada torre de Poblet, on s'ha pogut estudiar arqueològicament com la presència d'un edifici propietat d'aquest monestir va condicionar el traçat de la muralla i, fins i tot, la forma i les dimensions de la torre situada en aquest punt.

8

25 de febrer

Més enllà de l'Indus: poblament, recursos i medi ambient al Gujarat del Nord (Índia)

Conferenciants: Francesc C. Conesa, Juan José García-Granero, Marco Madella
Moderador: Josep M. Gurt

El Gujarat del Nord, al nord-oest de l'Índia, és una de les zones més àrides de l'Àsia del Sud, i és extremament sensible als petits canvis mediambientals produïts per les variacions en el règim de precipitacions del monso. Durant els darrers anys, el grup de recerca CASEs (IMF-CSIC i UPF), en col·laboració amb l'M. S. University of Baroda (Índia), ha desenvolupat un projecte arqueològic multidisciplinari que ha inclòs aproximacions com ara la teledetecció, la geoarqueologia, l'arqueobotànica, l'etnografia i la simulació. Aquestes disciplines s'han integrat per explorar les dinàmiques socioecològiques (per exemple, els patrons d'assentament i les estratègies de subsistència) de les comunitats caçadores recol·lectores i productores que habitaren aquest territori durant l'holocè.

9

11 de març

Noves troballes i dades del Circ romà de Tàrraco: intervencions al carrer Trinquet Vell i a l'àrea de la Porta Triomfal

Conferenciants: Moisés Díaz i Imma Teixell
Moderador: Lluís Piñol

Des de l'any 2012 s'han portat a terme intervencions arqueològiques en dues àrees del Circ romà de Tarragona. La primera d'aquestes, al carrer Trinquet Vell, on s'ha posat en valor un bon tram de graderia i s'ha recuperat la visió de part de l'arena de l'edifici. Per altra banda, a la Porta Triomfal s'ha pretès dignificar l'accés entre el Circ i el pretori, posant en valor noves estructures arqueològiques i fent més comprensible aquest espai alterat pel pas dels segles.

10

25 de març

Excavacions arqueològiques al castell de Tavascan, Lladorre (Pallars Sobirà)

Conferenciants: Carme Subiranas i Josep Ros
Moderador: Josep Maria Vila

Entre els anys 2007 i 2013 s'han dut a terme diverses campanyes d'excavació arqueològica al castell de Tavascan, promogudes per l'Ajuntament de Lladorre. El castell és una petita fortificació amb orígens al segle XIII tot i que la primera notícia documental és de l'any 1373 i fou abandonat a mitjan segle XVIII. A dia d'avui és possible observar gran part de les estructures del castell. Moltes de les estructures conservades, correspondrien a una fase important de reformes d'entre mitjan

segle XVI i mitjan segle XVII que alteraren la fesomia del primitiu castell medieval.

11

8 d'abril

Darreres campanyes d'excavació dels nivells prehistòrics de la Cova de la Guineu (Font-rubí, Alt Penedès)

Conferenciants: Artur Cebrià, Josep Mestres, Juan Ignacio Morales, F. Xavier Oms, Mireia Pedro i Susana Mendiola
Moderadora: Ma. Àngels Petit

Des de l'any 1988 un equip de la Universitat de Barcelona fa excavacions que han permès identificar nivells d'ocupació epipaleolític i del neolític antic evolucionat, nivells sepulcral del neolític final i del calcolític, i ocupacions puntuals del bronze final i època iberomana, medieval i moderna. Les darreres campanyes s'han centrat al vestibul de la cova, on s'han documentat nivells del neolític postcardial i cardial i una rica fase del neolític final - calcolític.

12

22 d'abril

El projecte d'1 % cultural del Molí d'Espígol: consolidació i restauració de les restes, i excavació arqueològica

Conferenciants: Jordi Principal, Òscar Escala, Andreu Moya, Gemma Piqué, Enric Tartera i Ares Vidal
Moderadora: Núria Rafel

Durant el 2013 es dugueren a terme al Molí d'Espígol diferents treballs arqueològics en el marc d'un projecte de l'1 % cultural. Els tre-

balls van consistir fonamentalment en la consolidació/restauració de les restes visibles; en el sanejament, l'estabilització i la reconstrucció d'aquestes, i en la instal·lació d'un sistema de drenatge que permetés garantir-ne el manteniment. Les novetats més interessants provenen de l'àrea nord del jaciment, on es va documentar la continuïtat de la muralla de la primera edat del ferro, i es va excavar parcialment una estança d'aquest període; també es posà al descobert una part més del tram de la muralla de l'ibèric antic, i una part considerable del sistema defensiu de l'ibèric ple, amb restes de la muralla, un possible accés i un mur d'escarpa de fossat. Les actuacions a l'àrea sud/sud-oest van permetre descobrir la complexitat diacrònica de la porta oest (porta d'Illirta), així com la continuació del perímetre de la muralla de l'ibèric antic en un tram llis de més de 100 m.

13

6 de maig

El darrer decenni d'intervencions arqueològiques a Ilturo (Cabrera de Mar, Maresme). Novetats i estat actual de la recerca

Conferenciant: Albert Martín

Moderador: Albert López Mullor

Des de la troballa el 1997-1998 del jaciment de ca l'Arnau i can Mateu, s'han anat produint una bona quantitat d'intervencions arqueològiques dins del nucli urbà de Cabrera de Mar. Però l'any 2006, gràcies a les excavacions fetes al sector de can Rodon de l'Hort, es va fer un salt qualitatiu important en la interpretació i el coneixement de la configuració del nucli antic d'Ilturo, que s'han completat amb intervencions fetes fins al 2014, als sectors de ca l'Arnau, can Rodon de l'Hort i can Benet. Els resultats de tots aquests treballs han permès

la localització de la trama viària, de domus, tallers i forns, i d'una important quantitat de mobiliari arqueològic de qualitat.

14

20 de maig

Les darreres intervencions arqueològiques d'urgències del Servei d'Arqueologia i Paleontologia a les Terres de l'Ebre

Conferenciants: Núria Armentano, Francesc Busquets, Francesc Florensa, Lourdes Forcades, Agustín Gamarra, Damià Griñó, Miquel Gurrera, Iñaki Moreno

Moderador: Ramon Ten

Durant els últims anys el Servei d'Arqueologia i Paleontologia de la Generalitat de Catalunya ha estat fent un seguit d'intervencions d'urgència en tot el territori català, segons regula la Llei 9/93 del patrimoni cultural català. Les excavacions produïdes a les Terres de l'Ebre han posat de relleu el ric patrimoni arqueològic que encara conserva. Així, les intervencions més destacades que s'hi han fet, com el Calvari de Gandesa (Terra Alta), les Esquarterades a Ulldecona (Montsià), la Clapissa/Partida dels Masets de Godall (Montsià) i la recent als Malladarets, a Alfara de Carles (Baix Ebre), han aportat un seguit de novetats arqueològiques interessants amb cronologies que engloben des de l'edat del ferro, les èpoques ibèrica, romana, medieval i musulmana, fins a les guerres carlines.

15

3 de juny

La vil·la romana dels Castelletes (la Canonja, Tarragonès). Un assentament romà de l'Ager Tarraconensis. Resultats de la intervenció arqueològica

Conferenciant: Josep Francesc Roig, Paola Garcia i Marc Gimeno

Moderador: Jaume Massó

Presentació de les restes localitzades amb motiu de la intervenció arqueològica al jaciment dels Castelletes (la Canonja). Descripció, valoració i estudi d'un magnífic assentament rural tipus vil·la amb diferents àmbits funcionals i una cronologia que va d'inicis del segle I dC als segles V-VI dC.

16

17 de juny

Intervencions arqueològiques al Mercat de Sant Antoni: noves dades sobre la xarxa viària, ocupació i estructuració del pla de Barcelona des d'època romana, i de la fortificació baluardada del segle XVII

Conferenciant: Emiliano Hinojo i Carme Ribas

Moderador: Josep Pujades

Entre els anys 2007 i 2014 s'han portat a terme una sèrie d'intervencions arqueològiques al Mercat de Sant Antoni en el marc del projecte de remodelació de l'edifici. Quant als resultats, destaca la documentació de la superposició de l'antiga xarxa viària d'accés a la ciutat de Barcelona: el brançal costaner de la Via Augusta amb enterraments a banda i banda (segle I aC), el camí del Llobregat o

via moresca (segles XV-XVII) i la carretera de Madrid (segle XIX). De les fases constructives conegudes i documentades la més rellevant fa referència al baluard de Sant Antoni i el seu sistema defensiu més avançat (1644-1647). L'existència d'aquest important patrimoni ha fet que el projecte inicial de remodelació del Mercat s'hagi anat modificant en paral·lel als resultats obtinguts per la intervenció arqueològica per tal d'integrar les restes al nou mercat i que els ciutadans puguin veure i entendre una part de la història de Barcelona.

17

1 de juliol

L'excavació paleontològica del Canal Segarra - Garrigues al Talladell (Tàrraga, Urgell)

Conferenciant: Elisabet Blaya

Moderador: Ramon Ten

Entre el desembre de 2011 i el febrer de 2012 es dugué a terme una intervenció paleontològica preventiva per fer l'excavació dels perímetres amb restes fòssils de l'oligocè inferior que restaven al Tram IV de les obres del Canal Segarra-Garrigues, al recentment denominat jaciment paleontològic del Talladell-3. Aquesta intervenció aporta noves dades a les ja conegudes dels propers jaciments clàssics de les Pedreres del Talladell i, de forma rellevant, una resta fòssil excepcional amb un gran potencial tant científic com patrimonial.

Lloc:

Palau Marc, sala d'actes.
Rambla de Santa Mònica, 8
08002 Barcelona

Hora:

19.00 hores

Organització:

Departament de Cultura. Direcció General
d'Arxius, Biblioteques, Museus i Patrimoni.
Servei d'Arqueologia i Paleontologia

Adreça electrònica:

tribunadarqueologia@gencat.cat

Pàgina web:

<http://blocs.gencat.cat/tribunadarqueologia>

Imatge de portada:

Vista de la zona de la Porta Triumphalis
del circ romà de Tàrraco
Fotografia: Imma Teixell

Imatge de contraportada:

Vista de la graderia i l'arena del sector
oriental del circ romà de Tàrraco
Fotografia: Maite Miró